Gratis lesplan · Doel 1 · Geen armoede

1 Armoede is meer dan geld

Leeftijd 11–13 · 60 minuten

Illustratie van Noemí Villamuza, uit De bomenvrouw · © Noemí Villamuza

Het verhaal · *De bomenvrouw*

Abril kruipt in haar geheime schuilplek, sluit haar ogen en laat haar fantasie de vrije loop. Zo bouwt ze dit verhaal rond Wangari Maathai. Een vrouw stapt uit de bus aan de rand van een dorp in Kenia waar de bomen verdwenen zijn: de grond is droog en kaal, de vijvers zijn lege gaten, de vrouwen lopen elke dag verder voor brandhout en water, en de kinderen zijn vel over been. Wangari wil niet aan de kant blijven staan. Ze loopt naar het bos met de oudste bomen, vraagt de aarde om toestemming en graaft zeven scheuten uit om in haar tuin te planten. Eerst helpt de oude buurvrouw van de overkant, daarna de vrouwen van het dorp, die van lappen tenten naaien om zaden te laten ontkiemen, terwijl de mannen hen uitlachen. Dan klopt Wangari aan bij de eigenaar van de houtzagerij en bij de plaatselijke overheid. Kan een handvol scheuten een heel dorp veranderen? Het boek sluit af met de echte Wangari Maathai en de Green Belt Movement die zij oprichtte.

Geschreven door Ricardo Alcántara · Geïllustreerd door Noemí Villamuza

Gespreksvraag

Op Wangari's lijst voor de overheid staan ook huizen, centra voor volwassenen, medische controles en coöperaties. Wat heeft elk daarvan met armoede te maken?

Leerdoelen

- Uitleggen waarom armoede ‘multidimensionaal’ is, aan de hand van minstens 3 dimensies (inkomen, gezondheid, onderwijs, leefomstandigheden).
- Eenvoudige gegevens uit een gezinsprofiel gebruiken om te bepalen in welke behoeften niet wordt voorzien.
- 3 voorzieningen of plekken in de buurt aanwijzen die mensen helpen die het moeilijk hebben, en beschrijven wat één ervan doet.

Dit heb je nodig

- Vier geprinte, verzonnen gezinsprofielen (één per groepje, zie de kern)
- A3-papier en gekleurde stiften
- Bord
- Optioneel: een plattegrond of geprinte kaart van de omgeving van de school

Kernwoorden

extreme armoede — leven van minder geld dan de internationale armoedegrens die de Wereldbank heeft vastgesteld

multidimensionaal — met veel delen of kanten, niet maar één

inkomen — geld dat een persoon of gezin ontvangt

sociale zekerheid — hulp van de overheid voor mensen die het nodig hebben

vangnet — steun die voorkomt dat mensen nog dieper in de problemen raken

achterstelling — iets belangrijks missen wat je nodig hebt

Koppeling met het curriculum

Natuurwetenschappen: Gezondheid van de mens en wat het lichaam nodig heeft; schoon water en voeding.

Aardrijkskunde: Ontwikkeling in de wereld; plaatsen en leefomstandigheden vergelijken.

Burgerschap: Rechten en plichten; hoe gemeenschappen en overheden mensen ondersteunen (sociale zekerheid, gratis schoolmaaltijden, zorg).

Rekenen/wiskunde: Tabellen en eenvoudige statistiek lezen; ‘1 op de 10’ als breuk en als percentage.

Taal: Informatief lezen; een standpunt uitleggen met bewijs.

UNESCO-competentie voor EDO: Competentie systeemdenken

Lesstappen

Rijk aan wat? · 10 minuten

Leerkracht

- Schrijf op het bord: ‘Twee gezinnen hebben precies hetzelfde inkomen. Kan het ene gezin toch veel armer zijn dan het andere?’
- Laat leerlingen 2 minuten in tweetallen overleggen en verzamel dan ideeën (het ene gezin woont ver van een kliniek, het andere heeft geen schoon water, een kind kan niet naar school).
- Vertel: ongeveer 1 op de 10 mensen in de wereld leeft in extreme armoede, en nog veel meer mensen missen basisdingen zoals zorg of veilig water.

Leerlingen

- Bespreek de vraag met je buurman of buurvrouw.
- Schrijf één idee op over wat mensen naast geld nog meer nodig hebben.

Gezinsprofielen: zoek de gaten · 22 minuten

Leerkracht

- Geef elk groepje één verzonnen profiel, bijvoorbeeld: ‘Het gezin Amaro: twee volwassenen, drie kinderen. De ouders werken lange dagen voor weinig loon. De dichtstbijzijnde kliniek is twee uur lopen. Het oudste meisje haalt elke ochtend water en mist daardoor vaak school. Het huis heeft elektriciteit.’
- Laat groepjes een ‘dashboard’ tekenen met 5 meters: Geld, Gezondheid, Onderwijs, Water en voedsel, Veiligheid. Ze kleuren elke meter groen, oranje of rood, met bewijs uit het profiel.
- Vraag: welke ENE verandering zou de meeste meters tegelijk verbeteren? (Bijvoorbeeld een waterpunt dichtbij geeft tijd voor school.)
- Groepjes presenteren elk 60 seconden; noteer de ideeën voor ‘één verandering’ op het bord en laat zien hoe de dimensies met elkaar samenhangen.

Leerlingen

- Lees het profiel en markeer bewijs voor elke dimensie.
- Kleur de 5 meters en schrijf bij elke meter één reden.
- Spreek af welke ene verandering het meest helpt, en leg uit waarom.

De missie: "🗺️ Community Helpers Map" (kaart van helpers in de buurt) · 18 minuten

Leerkracht

- Leg uit dat armoede wordt aangepakt door gemeenschappen, niet alleen door individuen.
- Doe de "Spark" van de missie samen en laat leerlingen in de klas aan de "Do"-stap beginnen met een kaart van de schoolomgeving.
- Spreek af dat de "Prove"-stap (uitzoeken wat één helper echt doet) thuis of in de volgende les wordt afgemaakt.

Leerlingen

- Lees de "Spark" en bespreek die met je groepje.
- Teken je buurt en zet er 3 plekken op die mensen in nood helpen (bijvoorbeeld een voedselbank, kliniek, bibliotheek, kringloopwinkel of buurthuis).
- Schrijf één vraag op die je gaat stellen om uit te zoeken wat één van die plekken doet.

Eén zin, drie dimensies · 10 minuten

Leerkracht

- Laat leerlingen de zin afmaken: 'Armoede gaat niet alleen over geld; het gaat ook over…'.
- Verzamel 3–4 antwoorden en geef dan de exit ticket.

Leerlingen

- Maak de zin af met minstens twee dimensies.
- Beantwoord de exit ticket.

Exitticket

Waarom zijn twee gezinnen met hetzelfde inkomen misschien niet even arm? Geef een voorbeeld.

Voorbeeldantwoord: Omdat armoede multidimensionaal is: het ene gezin woont misschien ver van een kliniek of school, of heeft geen schoon water, en heeft dus een achterstand op gezondheid of onderwijs, ook al verdient het evenveel.

Thuis

Leerlingen maken thuis de "Prove"-stap van de missie af door een gezinslid te vragen wat één helper in de buurt (bijvoorbeeld een voedselbank of buurthuis) doet, en voegen dat toe aan hun kaart.

Differentiatie · Ondersteuning

- Geef het profiel met de belangrijkste zinnen al gemarkeerd en de vijf meters al getekend.
- Gebruik een woordenbank: gezondheid, school, water, geld, veiligheid.

Differentiatie · Verdieping

- Vergelijk twee profielen en bepaal welk gezin 'armer' is — leg dan uit waarom dat afhangt van wat je meet.
- Zoek informatie over de Multidimensionale Armoede-index van UNDP en maak een lijst van de indicatoren die erin worden gebruikt.

Succescriteria

- Ik kan minstens 3 dimensies van armoede noemen.
- Ik kan bewijs uit een profiel gebruiken om te beoordelen in welke behoeften niet wordt voorzien.
- Ik kan helpers in de buurt noemen en zeggen wat ze doen.

Voorzichtig mee omgaan

Sommige leerlingen in je klas leven op dit moment misschien met weinig geld. Vraag leerlingen nooit om hun eigen huis, inkomen of spullen te beschrijven; gebruik in plaats daarvan het verzonnen personage. Houd vast aan de boodschap dat armoede gaat over oneerlijke kansen, niet over mensen die lui of minder slim zijn, en zorg dat niemand hoeft te zeggen bij welke groep hij of zij hoort.

Gratis online, zonder account

- Bekijk de missievideo van Doel 1: **eco-heroes.org/nl/sdg/1/**
- Speel het spelhoofdstuk van Doel 1: **eco-heroes.org/game/?lang=nl**
- Speel de quiz van Doel 1: **eco-heroes.org/nl/trivia/?sdg=1**
- Lees de gratis leesgids: **eco-heroes.org/nl/library/the-tree-woman/**
- Lespakket Doel 1: **eco-heroes.org/nl/teachers/goal-1-pack/**

Bronnen

- UN — Goal 1: End poverty (Engelstalig) — https://www.un.org/sustainabledevelopment/poverty/
- World Bank — Poverty overview (Engelstalig) — https://www.worldbank.org/en/topic/poverty/overview
- UNICEF — Child poverty (Engelstalig) — https://www.unicef.org/social-policy/child-poverty

© 2026 Eco Heroes International SL · CC BY-NC-ND 4.0 · creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/